

PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC QUÂN SỰ CỦA HỌC VIÊN Ở CÁC NHÀ TRƯỜNG QUÂN ĐỘI

BÙI ĐĂNG HIỂN
Trưởng Đại học Nguyễn Huệ

Ngày nhận bài: 24/02/2022; Ngày phản biện, biên tập và sửa chữa: 28/02/2022; Ngày duyệt đăng: 04/03/2022

ABSTRACT

Developing the military capacity of cadets is one of the important tasks to build a "revolutionary, regular, elite, step by step modern" army. The development of military capabilities of cadets at military schools today requires leaders and commanders of schools to take synchronous measures to further improve military capacity development.

Key words: Military capacity, development, student, lecturer.

Đào tạo nguồn nhân lực có ý nghĩa chiến lược trong sự nghiệp xây dựng quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại, góp phần quyết định thành công của công cuộc xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa. Đối với các nhà trường quân đội, học viên là chủ thể của hoạt động dạy học, giảng viên là người thiết kế, tổ chức, hướng dẫn, tạo nên sự tương tác tích cực giữa người dạy và học viên. Việc phát triển năng lực quân sự (NLQS) của học viên cần phải được đặc biệt quan tâm, nhằm phát huy được các phẩm chất, năng lực cần thiết của người quân nhân cách mạng đáp ứng với yêu cầu xây dựng quân đội theo tinh thần Nghị quyết Đại hội lần thứ XIII của Đảng xác định: "Đến năm 2025, cơ bản xây dựng quân đội, Công an tinh, gọn, mạnh, tạo tiền đề vững chắc, phấn đấu năm 2030 xây dựng quân đội nhân dân, Công an nhân dân cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại; vững mạnh về chính trị, tư tưởng, đạo đức, tổ chức và cán bộ"(1).

Năng lực là thuộc tính cá nhân được hình thành, phát triển nhờ tố chất sẵn có và quá trình học tập, rèn luyện, cho phép con người huy động tổng hợp các kiến thức, kỹ năng và các thuộc tính cá nhân khác như hứng thú, niềm tin, ý chí... thực hiện thành công một loại hoạt động nhất định, đạt kết quả mong muốn trong những điều kiện cụ thể. NLQS của học viên là sự kết tinh và chuyên hoá trình độ tri thức, kỹ xảo, kỹ năng hoạt động quân sự đặc thù, biểu hiện ở khả năng lĩnh hội và vận dụng tri thức quân sự vào hoạt động thực tiễn của quá trình học tập, công tác. NLQS của học viên là yếu tố góp phần bảo đảm cho quá trình đào tạo ở các nhà trường quân đội đạt kết quả tốt, chất lượng cao. Phát triển NLQS của học viên là hoạt động có tổ chức, có mục đích của các chủ thể nhằm giúp học viên nâng cao các phẩm chất tâm, sinh lý, các yếu tố về tri thức, kỹ xảo, kỹ năng được huy động vào giải quyết thành thạo, có chất lượng, hiệu quả các hoạt động quân sự theo mục tiêu, yêu cầu đào tạo đặt ra.

Trong các nhà trường quân đội, tính đặc thù của một số chuyên ngành quân sự đòi hỏi quá trình đào tạo phải rèn luyện cho người học đạt đến trình độ kỹ năng, kỹ xảo. Khác với học sinh, sinh viên ngoài quân đội, học viên học trong môi trường quân sự là phải được đưa vào những điều kiện khó khăn, căng thẳng thậm chí gian khổ sát với thực tiễn chiến đấu, buộc họ phải đổi mới và vượt qua những thử thách khó khăn để hoàn thành nhiệm vụ. NLQS của học viên không chỉ diễn ra trong nhà trường, trong các hoạt động sau bài giảng mà còn diễn ra bên ngoài thực địa. Để phát triển NLQS của học viên ở các nhà trường quân đội trong giai đoạn hiện nay, theo tác giả cần thực hiện tốt, đồng bộ một số biện pháp cơ bản sau:

Thứ nhất, nâng cao nhận thức trong phát triển năng lực quân sự của học viên cho các chủ thể giáo dục trong các nhà trường quân đội

Đây là biện pháp có vai trò quan trọng hàng đầu trong phát triển NLQS của học viên. Để nâng cao nhận thức phát triển NLQS của học viên cần phải đổi mới tư duy, tạo sự chuyển biến về nhận thức, nâng cao trách nhiệm của các chủ thể, các tổ chức, các lực lượng tham gia đào tạo học viên trong các nhà trường quân đội. Đội ngũ lãnh đạo, chỉ huy các cơ quan, khoa giáo viên, đơn vị cần đổi mới tư duy, nâng cao nhận thức về phát triển NLQS

của học viên phục vụ quân đội trong giai đoạn hiện nay. Giáo dục nâng cao nhận thức về vị trí, vai trò, tầm quan trọng của phát triển NLQS được thực hiện chất lượng, hiệu quả đến đâu phụ thuộc vào quan điểm của lãnh đạo, chỉ huy đơn vị. Đồng thời, cần phải phát huy mạnh hơn nữa vai trò của các tổ chức, lực lượng tham gia vào phát triển NLQS trong tình hình mới. Phát triển NLQS của học viên là trách nhiệm của Đảng, Nhà nước, quân đội, đặc biệt là các lực lượng trực tiếp tham gia vào công việc phát triển NLQS ở các nhà trường quân đội. Để làm được điều này đòi hỏi các tổ chức, các lực lượng phải nhận thức đúng về phát triển NLQS của học viên; các tổ chức, lực lượng cần nhận thức rõ vai trò, trách nhiệm của mình trong quá trình phát triển NLQS của học viên, đề từ đó nêu cao tính tích cực, chủ động, sáng tạo thực hiện tốt nhiệm vụ phát triển NLQS của học viên. Điều này sẽ góp phần vào sự nghiệp chung trong xây dựng quân đội, đáp ứng tốt yêu cầu đòi hỏi của sự nghiệp cách mạng của Đảng, của nhân dân hiện nay.

Thứ hai, đổi mới nội dung chương trình, phương pháp phát triển năng lực quân sự của học viên

Công tác phát triển NLQS của học viên giữ một vị trí, vai trò đặc biệt quan trọng trong công tác xây dựng nguồn nhân lực kế cận, chất lượng cho quân đội mà Đảng và Nhà nước giao cho quân đội hiện nay. Công tác đào tạo giữ vị trí, vai trò quan trọng, trực tiếp góp phần hình thành phẩm chất, nhân cách và phát triển NLQS của học viên. Thực tiễn cho thấy, việc tuyển chọn nguồn đào tạo có khoa học đến mấy cũng chỉ là điều kiện ban đầu, vấn đề quan trọng là phải đào tạo những quân nhân vừa có đức, vừa có tài đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ trên các lĩnh vực hoạt động của quân đội. Muốn vậy, chúng ta phải giải quyết rất nhiều khâu, nhiều bước; trong đó, công tác đào tạo giữ vai trò đặc biệt quan trọng, trực tiếp góp phần chuẩn hóa nguồn tuyển chọn theo yêu cầu của quy hoạch bố trí, sử dụng cán bộ phục vụ quân đội. Nếu không có chính sách đào tạo, bồi dưỡng đúng, bản thân học viên thiếu tích cực học tập, tu dưỡng, rèn luyện thì sẽ không phát triển trở thành những sĩ quan vừa hồng vừa chuyên của quân đội. Vì vậy, để thực hiện tốt biện pháp này, cần không ngừng đổi mới nội dung chương trình theo hướng phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của người học. Phát triển NLQS của học viên là cả một quy trình lâu dài, hình thành kỹ năng và những phẩm chất nhân cách cần thiết theo mục tiêu, yêu cầu định sẵn đảm bảo cho học viên phát huy cao độ năng lực của mình để phục vụ trong quân đội. Ngoài ra, cần phải đổi mới phương pháp phát triển NLQS của học viên theo hướng chuyên biệt trên các lĩnh vực. Vì vậy, để quá trình đổi mới phương pháp phát triển NLQS của học viên bảo đảm tốt, trước hết chúng ta cần tập trung đổi mới tư duy, cách nghĩ, cách làm; bên cạnh đó, phải đổi mới cơ chế lãnh đạo, chỉ đạo cho đến các khâu tổ chức thực hiện quy trình phát triển NLQS của học viên.

Thứ ba, đổi mới nội dung, hình thức và phương pháp dạy học theo hướng phát huy tính tích cực của học viên trong quá trình học tập

Để phát triển NLQS của học viên, các nhà trường quân đội hiện nay cần tập trung đổi mới nội dung dạy học theo hướng đảm bảo tính chuẩn hóa, hiện đại hóa, phù hợp với logic của quá trình nhận thức và logic của sự phát

(Xem tiếp trang 41)

phương pháp vấn đáp một cách đúng chỗ, đúng lúc, linh hoạt để lưu lại trong kí ức sinh viên những nội dung quan trọng. Vấn đáp kiểm tra chính là sự điều khiển quá trình học tập của sinh viên. Cũng như các loại vấn đáp khác, vấn đáp kiểm tra giúp giảng viên thu được tín hiệu ngược từ sinh viên một cách nhanh chóng từ đó điều chỉnh phương pháp, nội dung giảng dạy cho phù hợp; mặt khác nó còn tạo điều kiện để giảng viên quan tâm đến từng sinh viên, nhất là những sinh viên giỏi và kém.

- Những yêu cầu và lưu ý khi sử dụng phương pháp vấn đáp
- + Giảng viên nên có sổ hoặc giấy ghi chép trong quá trình kiểm tra vấn đáp để ghi lại những điều cần thiết về mỗi sinh viên.
- + Không nên công bố điểm ngay sau khi sinh viên đã trả lời xong mà cần có sự đối sánh giữa các sinh viên với nhau để cho điểm công bằng, chính xác.
- + Xác định rõ ràng mục đích của việc kiểm tra vấn đáp.
- + Nên có sẵn ngân hàng câu hỏi nhất là đối với kỳ thi cuối môn học, cuối khóa học.
- + Dung lượng câu hỏi không nên quá ngắn, cũng không nên quá dài.
- + Câu hỏi vấn đáp phải phù hợp với mục tiêu dạy học.
- + Câu hỏi không nên chứa quá nhiều nội dung.
- + Hạn chế những câu hỏi có tính chất học thuộc.
- + Nên sử dụng nhiều những câu hỏi suy luận, kích thích tư duy, khả năng sáng tạo của sinh viên.
- + Câu hỏi phải được diễn đạt rõ ràng, nhất quán, không sai cấu trúc ngữ pháp, đúng văn phong khoa học.
- + Trong khi kiểm tra, đánh giá, giảng viên không nên có thái độ quá

để dãi hay quá nghiêm khắc hoặc xét nét làm ảnh hưởng đến tâm lý sinh viên mà nên an ủi, động viên, khuyến khích họ trả lời. Trong kiểm tra vấn đáp, sinh viên thường thiếu tự tin, thậm chí run so với làm bài kiểm tra viết cho nên họ cần có sự động viên kịp thời của giảng viên. Tất nhiên đối với những sinh viên không tích cực, không chăm chỉ học tập dẫn đến việc trả lời không tốt, không trôi chảy hay không đạt yêu cầu, giảng viên cần nhắc nhở ngay và chỉ ra hậu quả của hành vi tiêu cực đó.

- + Giảng viên có thể dùng các câu hỏi phụ khi cần thiết để gợi mở câu trả lời của sinh viên.
- + Nên hạn định thời gian cho mỗi câu trả lời của sinh viên. Tránh trường hợp sinh viên trả lời trong thời gian quá ngắn hoặc quá dài.
- + Giảng viên phải ứng đáp thích hợp, linh hoạt đối với câu trả lời của sinh viên. Điều này sẽ tác động đến việc sinh viên trả lời như thế nào.
- + Không nên dùng các câu hỏi chỉ yêu cầu sinh viên trả lời có hoặc không vì các câu hỏi này không cung cấp nhiều thông tin về năng lực, trình độ, khả năng, sự hiểu biết, thái độ học tập của sinh viên.
- + Giảng viên nên đặt câu hỏi theo một trật tự hợp lý, nhất là trong trường hợp mỗi sinh viên phải trả lời nhiều câu hỏi.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đặng Bá Lâm (2003), Kiểm tra đánh giá trong dạy - học đại học, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
2. Lâm Quang Thiệp (2012), Đo lường và đánh giá hoạt động học tập trong nhà trường, Nxb Đại học Sư phạm, Hà Nội.
3. Dương Thiệu Tống (2005), Trắc nghiệm và đo lường thành quả học tập, Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội.

PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC...

(Tiếp theo trang 39)

triển nhân cách người học. Bảo đảm tính cơ bản, rõ ràng, có trọng tâm, trọng điểm, phát huy được tính tích cực nhận thức của học viên. Cần tập trung đổi mới hình thức seminar, dạy học thực hành theo hướng “lấy người học làm trung tâm”. Thực hiện sự gắn kết chặt chẽ giữa phương pháp dạy và phương pháp học để qua đó phát triển khả năng tư duy và tạo sự say mê, hứng thú cho người học trong quá trình chiếm lĩnh tri thức.

Bên cạnh đó, trong quá trình dạy học, giảng viên cần kết hợp chặt chẽ giữa các phương pháp dạy học truyền thống với các phương pháp dạy học hiện đại, như kết hợp giữa phương pháp thuyết trình, phân tích, giảng giải với các phương pháp dạy học nêu vấn đề, dạy học tương tác, dạy học nhóm,...; giúp cho nội dung bài giảng trở nên phong phú, hấp dẫn, tạo hứng thú cho học viên trong quá trình học tập. Đồng thời, cần sử dụng đa dạng các hình thức thi, kiểm tra như: viết, vấn đáp, thực hành, trắc nghiệm, trắc nghiệm kết hợp tự luận... nhằm đảm bảo tính khách quan các kết quả kiểm tra, đánh giá của học viên. Hoạt động kiểm tra, đánh giá cần chú trọng chất lượng thực tế, tránh bệnh thành tích, các hiện tượng gian lận trong thi cử.

Thứ tư, xây dựng đội ngũ giảng viên các nhà trường quân đội.

Để thực hiện một chiến lược phát triển người học mang tính toàn diện, cá biệt hoá, tăng hoạt động thực tiễn nhằm phát triển NLQS của học viên, đòi hỏi giảng viên phải được trang bị nền tảng hiểu biết kiến thức toàn diện cùng một hệ thống kĩ năng thành thạo với một ý thức thái độ nghề nghiệp mang tính chuyên nghiệp. Giảng viên bên cạnh kiến thức chuyên môn, kiến thức về nghề nghiệp và kiến thức về phương tiện giáo dục hiện đại (ngoại ngữ, tin học) với một hệ giá trị cuộc sống, nghề nghiệp đúng đắn, phải có những kĩ năng nghề nghiệp thành thạo, chuyên nghiệp. Hay nói cách khác, giảng viên thực sự phải là một chuyên gia về giáo dục, dạy học. Ví thể, lãnh đạo, chỉ huy các nhà trường quân đội trên cơ sở đánh giá, phân tích năng lực chuyên môn của đội ngũ giảng viên để xác định nhu cầu và tổ chức đào tạo, bồi dưỡng nhằm bổ sung, hoàn thiện hệ thống kiến thức, kỹ năng, thái độ nghề nghiệp theo chuẩn đầu ra của chương trình đào tạo, đáp ứng mục tiêu chiến lược phát triển của các nhà trường quân đội. Việc bồi dưỡng nâng cao năng lực cho đội ngũ giảng viên là việc hết sức quan trọng, hoạt động này có thể được diễn ra bằng nhiều hình thức khác nhau. Ngoài việc mỗi giảng viên nêu

cao tinh thần chủ động tự học, tự bồi dưỡng để nâng cao năng lực chuyên môn, các khoa cũng thường xuyên bồi dưỡng nâng cao năng lực cho đội ngũ giảng viên với nhiều hình thức, phương pháp phong phú như: Tổ chức thống qua bài giảng, giảng thử, giảng mẫu cho các giảng viên trong khoa theo các nội dung chuyên sâu về phương pháp giảng dạy, kỹ năng xử lý tình huống, nghiệp vụ sư phạm, cũng như về kiến thức chuyên môn đối với từng môn học. Trong đó, đặc biệt chú trọng phát huy vai trò của các bộ môn trong các hoạt động phương pháp nhằm giúp giảng viên đổi mới phương pháp giảng dạy, rèn luyện, nâng cao tay nghề sư phạm.

Thứ năm, phát huy vai trò chủ thể tự giác, tích cực của học viên trong quá trình phát triển NLQS của bản thân

Các lực lượng sư phạm trong các nhà trường quân đội cần nâng cao nhận thức về mục tiêu, yêu cầu đào tạo của nhà trường cho học viên nhằm hình thành cho học viên nhu cầu, động cơ và mục đích học tập đúng đắn, phù hợp. Tạo động lực và kích thích tính tích cực nhận thức trong quá trình học tập cho học viên. Chú trọng bồi dưỡng cho học viên các phương pháp học tập khoa học, tạo hứng thú, kích thích tính tích cực học tập và mong muốn phát huy NLQS của học viên, góp phần thực hiện thắng lợi các mục tiêu, yêu cầu đào tạo của mỗi nhà trường. Đồng thời, giáo dục cho học viên có sự thống nhất cao về ý chí và hành động trong công tác, sinh hoạt; xây dựng tập thể lớp học đoàn kết, dân chủ, luôn có sự tương trợ, giúp đỡ lẫn nhau trong quá trình thực hiện nhiệm vụ; tạo không khí thi đua sôi nổi, giúp cho mỗi học viên tự giác, tích cực, nỗ lực trong học tập và rèn luyện.

Phát triển NLQS của học viên là vấn đề cực kì quan trọng trong xây dựng quân đội chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại. Vì vậy, để hoạt động trên đạt được mục tiêu, yêu cầu và phát huy tốt nhất những phẩm chất, năng lực của học viên đòi hỏi các cấp ủy, lãnh đạo, chỉ huy ở các nhà trường quân đội cần thực hiện đồng bộ, thường xuyên các biện pháp cơ bản nêu trên, để học viên phát huy được hết khả năng của bản thân trong quá trình đào tạo cơ bản, góp phần vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- (1) Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), Văn kiện Đại hội Đại biểu Toàn quốc lần thứ XIII, tập 1, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tr.158.